

روابط ایران و عربستان، رمز موفقیت مراسم اربعین و آمادگی لغو ویزا بین ایران و عراق

معاون وزیر امور خارجه کشورمان از آغاز سطحی از گفتگوها میان ایران و عربستان درباره روابط دوجانبه و برخی از مسائل منطقه‌ای خبر داد.

قشقاوی، معاون کنسولی، پارلمانی و امورایرانیان وزیر امور خارجه دیروز، یکشنبه در برنامه «من طهران» شبکه خبری «العالم»، دیدار محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه ایران و عادل الجبیر همتای سعودی وی را خوب توصیف کرد و گفت: در کنار ملاقات‌هایی که سفیر جمهوری اسلامی ایران در ریاض با برخی از مقامات عربستان در وزارت خارجه یا غیره داشت، می‌توان گفت که سطحی از گفتگوها میان ایران و عربستان درباره روابط دوجانبه و برخی از مسائل منطقه‌ای آغاز شده است.

وی درباره سطح روابط دیپلماتیک ایران و عربستان سعودی و سفیر این کشور، گفت: سفیری از سوی عربستان معرفی شده است که روند کارش در داخل کشور در حال بررسی است.

قشقاوی با اشاره به دیدار وزیر امور خارجه ایران با همتای سعودی وی و نیز دیدار سفیر ایران با برخی از مقامات عربستانی در ریاض، ابراز امیدواری کرد که حاصل این دیدارها و گفتگوها و ادامه آن، زمینه را برای تعامل بیشتر میان ایران و عربستان فراهم کند.

* روابط ایران و عربستان قطع نیست

وی گفت که روابط ایران و عربستان قطع نیست، و سفارت‌های دو کشور در طرف مقابل فعال است و حتی در حادثه تلخی مانند فاجعه منا دیدارهایی وجود داشته است، اما امیدوارم که در تداوم این گونه رایزنی‌ها، تعامل بیشتر از گذشته صورت گیرد.

* نمی‌توان از کنار حادثه تلخی مانند منا گذشت

قشقاوی در پاسخ به این سؤال که آیا ایران در نظر دارد که در سال آینده در قضیه اعزام حجاج بیت الله الحرام به عربستان بازنگری کند یا خیر، گفت: طبیعی است که انجام حج واجب به عنوان حکم شرعی را نمی‌توان نادیده گرفت، چه از طرف ما به عنوان فرستنده حجاج و چه از طرف عربستان که میزبان حجاج است و نظر فقهی علمای عامه و امامیه این است که حج امر واجبی است و کسانی که مستطیع هستند باید زمینه حضور آنان فراهم شود، تا الان تصمیمی درباره حضور یا عدم حضور حجاج ایرانی در حج چه از سوی ایران یا طرف مقابل گرفته نشده است؛ اما واقعیت این است که نمی‌توان از کنار حادثه تلخی مانند منا گذشت.

قشقاوی تأکید کرد: حالاً این حادثه به هر علتی روی داده باشد، اعم از قصور یا تقصیر ماموران یا اطاله در انجام وظیفه افراد مسؤول، واقعیت این است که جانهای بسیار ارزشمندی در لباس احرام و در سرزمینی که در همه جای قرآن از آن به عنوان «بلد امن» نام برده شده است، چه از ایرانی‌ها و چه از غیرایرانی‌های مسلمان گرفته شد؛ طبیعتاً وقتی یک حادثه عادی در مکانی روی می‌دهد، آن کشور باید تلاش کند تا آن حادثه دیگر تکرار نشود، و عربستان باید برای برگزاری بهتر مراسم در سال آینده همکاری کند و ما هم برای هر نوع کمک و همکاری اعلام آمادگی کرده‌ایم تا جان انسان‌های پاک گرفته نشود.

وی تأکید کرد: خانواده‌های این عزیزان داغدار هستند و همه این‌ها ایجاب می‌کند که فکر اساسی شود تا این گونه حوادث تلخ اتفاق نیفتد، و حج آسانی برای همه کشورهای جهان برگزار شود.

قشقاوی اظهار داشت: من فکر می‌کنم که این یک انتظار بسیار معقول و منطقی و قابل قبول و اخلاقی است، ضمن اینکه حکم دینی است، که ما باید بستر امن در بلد امن برای حجاج فراهم کنیم و تردیدی در اجرای این حکم نیست؛ طبیعی است که ما و عربستان به عنوان مسلمان، باید فکر اساسی در این زمینه داشته باشیم.

قشقاوی در پاسخ به سؤال درباره آخرین آمار حجاج ایرانی که در فاجعه منا جان باختند یا مفقود شده اند، گفت: حدود چهارصد و شصت نفر مجموع کشته‌ها بود. از مفقودان نیز شصت هفتاد نفر باید تعیین تکلیف شده باشند. آنهایی که کاملاً وضعیتشان

مبهم است شاید 13 یا چهارده نفر باشند.

* پیگیری‌ها برای یافتن حجاج مفقود ادامه دارد

وی افزود: خوشبختانه طبق روندی که شروع شده بعد از جریان مرحوم رکن آبادی، خانواده‌ها می‌روند و از نزدیک دی ان ان‌های طرف سعودی و دی ان ان‌هایی که ما از بستگان متوفی می‌دهیم، با هم تطبیق می‌شود. این زمینه خیلی خوبی را فراهم کرده است که کشف پیکرهای مطهر این عزیزان بهتر صورت می‌گیرد.

* خوشبین هستیم که وضعیت بقیه مفقودان روشن شود

قشقاوی تأکید کرد: البته، برنامه ما این است که با مساعدت دولت عربستان خانواده‌ها بتوانند از نزدیک بروند تا هم شواهدی را که هست ببینند و هم اینکه بحث دی ان‌ای به لحاظ تکنیکی و پزشکی و تطابق فنی و پزشکی دی ان‌ای‌های ایرانی و سعودی پیشرفت حاصل شود. بنابراین، ما خوشبین هستیم که به امید خدای بزرگ بقیه هم وضعیتشان روشن شود.

وی درباره نحوه چگونگی تطبیق دی ان‌ای گفت: مشکل اینجا است که شماری از این افراد در آنجا دفن شده اند، و نبش قبر و مسائل دیگر منوط به این است که انطباق دی ان‌ای کامل صورت گیرد. هر چقدر که این از نظر زمانی پیشرفت کند، شناسائی مفقودین هم با سهولت بیشتری صورت می‌گیرد.

قشقاوی درخصوص اقدامات وزارت امور خارجه برای پیگیری موضوع مفقودان و تشکیل کمیته حقیقت یاب درباره عوامل این فاجعه و پیگیری در سطح بین المللی، گفت: وضعیت مفقودان که بحث فنی و پزشکی است که در واقع در سفری که بنده و وزیر محترم بهداشت داشتیم، توافقی با شورای حج عربستان صورت گرفت، و مذاکراتی که آقای هاشمی با همتای سعودی داشت، آن توافق در حال عملی شدن است، و تا الان هم بخشی از آن عمل شده و طرف سعودی در اجرای آنچه درباره آن توافق صورت گرفته همکاری داشت. این مربوط است به موضوع اول و امیدواریم که بقیه مفقودان هم بر اساس همان توافق و تبادل اطلاعات دی ان‌ای صورت گیرد و همکاری ادامه یابد.

* یادداشت رسمی برای تشکیل کمیته حقیقت یاب

معاون وزیر خارجه درباره کمیته حقیقت یاب گفت: ما یادداشت رسمی به عربستان داده‌ایم و در آن اعلام آمادگی کرده‌ایم که با عربستان و یا سایر کشورهایی که جان باخته دارند، در کمیته‌ای تحت عنوان حقیقت یاب حضور داشته باشیم.

وی افزود: این یادداشت را ما بعد از ملاقات با شورای حج عربستان مطرح کردیم و در آنجا این بحث را مطرح کردیم، اما چون پاسخی دریافت نکردیم، یادداشت رسمی دادیم.

* تا کنون سرعت عملی از دولت سعودی ندیده‌ایم

قشقاوی خاطرنشان کرد: حرف ما با دولت سعودی این است که مانند حادثه اول یعنی حادثه جرثقیل که کمیته‌ای را تشکیل و موضوع را بررسی و شرکت متخلف را اعلام کردند و حتی اعلام غرامت کردند، اقدام کنند. اما متأسفانه علی‌رغم اینکه در همان جلسه به ما گفته شد که به امر ملک سلمان و بعداً در خبرها آمده است به امر محمد بن نایف بناست درباره حادثه دوم که حادثه منا بود بررسی شود، اما ما این سرعت عمل را تاکنون از دولت سعودی ندیده‌ایم.

وی اظهار داشت: حجم کشته شدگان در حادثه جرثقیل خیلی کمتر بود، اما به نظرم در آنجا خوب عمل شد و زود هم عمل کردند؛ یعنی بلافاصله گفتند شرکت مقصر است و اعلام مقصر کردند و نحوه اعلام دیه و غرامت را نیز اعلام کردند، اما درباره منا تا الان که نزدیک به سه ماه است می‌گذرد، هنوز هیچ خبری نیست در حالی که حجم این فاجعه خیلی گسترده تر از حادثه سقوط جرثقیل بود.

* منتظر نتیجه تحقیقات و اعلام مقصر هستیم

قشقاوی تأکید کرد: ما، کشورها و خانواده‌ها منتظر نتیجه همان تحقیقاتی هستیم که خودشان اعلام کردند به دستور ملک سلمان تشکیل شده است. اولاً یک آمار دقیق تری ارائه شود چون آمارها واقعا متناقض است، حتی از کشورهای مختلف. دوم اینکه ماموری یا شرکت و یا هر کسی که متولی بود و خطا کرده و تقصیر داشته است، اعلام شود. سوم اینکه بالاخره، مبلغی را به خانواده جانباختگان بپردازند و حالا ما حتی روی شکلش هم حرف یا واژه خاصی نداریم و اینکه بگوییم غرامت، دیه یا هر عنوان دیگری که قانون آنجاست، اما آنچه مهم است این است که خسارت و آسیب دیدگان بالاخره باید مبلغی دریافت کنند.

قشقاوی در پاسخ به این سؤال که آیا به لحاظ قانونی ممکن است عربستان سعودی مسؤلیت این حادثه را بپذیرد و غرامت به خانواده‌های قربانیان بدهد، اظهار داشت: ما الان خبر دقیقی نداریم، اما در حد شایعات از برخی رسانه‌ها است که برخی از کشورها شروع کرده اند. من نمی‌خواهم اسم کشی را ببرم، اما به بعضی از جانباختگان مبالغی داده شد و عنوانش را هم نمی‌دانم ولی درباره کشته شدگان ایرانی چنین کاری صورت نگرفته است. ما از آقای صادقی سفیرمان در ریاض خواستیم این موضوع را هم در کنار موضوع‌های دیگر با طرف سعودی مطرح کند. دو سه شب قبل من با وی صحبت کردم. اولاً درباره چیزی که اکنون در خبرها یا شایعات است، سوال کند و بپرسد که آیا درباره اقدام آنها درخصوص برخی از کشورها درست است یا غلط و اگر چنین چیزی هست، طبعا چنین چیزی هم درباره ایران اجرا شود، مخصوصاً تعداد کشته شدگان ما در بین کشورهای دیگر جزو ردیف‌های بالا است.

وی در پاسخ به این سؤال که آیا از نظر قانونی پرداخت دیه مسؤلیت عربستان است، گفت: هر کشوری قانون خودش را دارد، اما بنا شده است که هم مستشاران حقوقی را دعوت کنیم. ما به سفیران خود اعلام کرده‌ایم که با حقوقدان‌ها در کشورهای دیگر مانند حقوقدان‌های خوب در مصر، تونس یا کشورهای حوزه خلیج فارس که با قوانین و مقررات سعودی آشنائی دارند صحبت کنند و نظر حقوقدان‌ها و وکلای بین المللی را در این باره جویا شوند. ما هم می‌گوییم که بر اساس قانون خودشان عمل

شود. این در بحث دوجانبه مطرح است.

* اقدامات ایران در صورت همکاری نکردن عربستان

قشقاوی در پاسخ به این سؤال که اگر این روند ادامه داشته باشد و عربستان همکاری نکند، ایران چه اقدامی انجام خواهد داد، و آیا به دادگاه‌های بین‌المللی یا سازمان ملل متوسل خواهد شد، گفت: معمولاً جلساتی با حقوقدانان داشتیم و از آنها با حضور دادستان محترم کشور پرسیدیم که راه چیست.

یک نظریه این است که ممکن است به نهادهای بین‌المللی مانند شورای امنیت، مجمع عمومی سازمان ملل یا شورای حقوق بشر ارجاع داده شود، اما واقعیت این است چنین چیزی مقداری جنبه سیاسی دارد؛ یعنی رأی کافی که کشورها برای این ارجاع بدهند. مثلاً چیزی که درباره مرحوم رفیق حریری در لبنان شکل گرفت که بعد از ترور کمیته حقیقت‌یاب توسط سازمان ملل تشکیل شد یا آنچه بعد از جنگ بوسنی شکل گرفت یا موارد دیگر.

وی افزود: این مستلزم رای بالا در سطح بین‌المللی است و اگر همکاری و تعامل عرصه بین‌المللی و سطح کشورها مخصوصاً قدرت‌ها بزرگ نباشد، عملاً این کار به نتیجه نمی‌رسد.

قشقاوی در ادامه گفت: راه دوم این است که با رضایت طرفین، ما و عربستان سعودی، مسئله را به دادگاه بین‌المللی کیفری و لاهه که دو نهاد و مرجع بین‌المللی قضائی است

ارجاع بدهیم و در این خصوص هم باید گفت که هم ما و هم عربستان همه کنوانسیون‌های این دو نهاد بین‌المللی را نپذیرفته‌ایم و علاوه بر اینکه باید تراضی (رضایت دو طرف) حاصل شود و این موردی است که یک کشور نمی‌تواند (اقدام کند). و غیر از مورد اول که گفتم بین‌المللی است و

در آن یک نهاد بین‌المللی ارجاع می‌دهد. راه دوم، راه تراضی و تعامل دو طرف است که در حال انجام حالت تطبیقی قانون عربستان و قانون ایران هستیم.

قشقاوی گفت: راه سوم اقامه دعوی در محاکم عربستان است. در این باره هم باید وکلا بگویند که چگونه ممکن است، و اینکه آیا به صورت مدنی یا کیفری صورت می‌گیرد؟ این امر همچنین نیازمند اطلاع از قوانین عربستان است تا ما بتوانیم از آن طریق عمل کنیم. یک نظر دیگر این است که دولت عربستان تا چه مقدار حاضر است با محاکم داخلی خودشان در این زمینه همکاری کند یا اصلاً محاکم داخلی چه مقدار از سیطره و قدرت دولت سعودی استقلال دارند.

قشقاوی تأکید کرد: راه چهارم این است که در محاکم داخلی ما اقامه دعوی شود، کم‌اینکه شعبی هم در نظر گرفته شده و کار شروع شده و مستنداتی جمع‌آوری شده است. اما سؤال حقوقی این است که چنانچه ما در داخل به چنین نتایجی برسیم، تنفیذ و اجرای این احکام به چه شکلی خواهد بود؟ آیا احکام صادره از دادگاه‌های خود را می‌توانیم نزد دولت سعودی اعمال کنیم.

* همکاری و همدلی ایران و عراق رمز موفقیت مراسم اربعین

وی در پاسخ به سؤال درباره زیارت میلیون‌ها زائر از ایران و از کشورهای دیگر از مرقد امام حسین (ع) در کربلا، معلاً به مناسبت اربعین حسینی و مقایسه آن با مراسم حج امسال گفت: در مقام مقایسه این دو مراسم نیستیم، زیرا ابعاد مراسمی مانند اربعین با حج متفاوت است، اما امنیتی که برای زائران امام حسین (ع) وجود داشت، به این معنا نبود که بدخواهی و جریان‌های تکفیری و تروریستی نباشد، یا نخواستند مشکلی ایجاد کنند؛ نه در مسیر بلکه در جاهای دیگر وجود داشت، برخی از مشکلات کوچک در بغداد یا جاهای دیگر وجود داشته است اما

دو ملت بزرگ و متمدن ایران و عراق با اشتراکات عظیم تمدنی، دینی و فرهنگی و اصولاً در مراسم تشخیص میزبان و مهمان سخت است و در این مواکب، هم عراقی‌ها میزبانی کردند و هم ایرانی‌ها تلاش کردند.

وی افزود: دوم اراده جدی دو دولت، تأمین و تضمین امنیت بود و هیئتی از ایران به ریاست معاون وزیر کشور قبل از اربعین به بغداد سفر کرد و تماس‌های تلفنی مستمر میان دکتر رحمانی فضلی با همتای عراقی‌ایشان بود.

قشقاوی اظهار داشت: علیرغم اینکه امسال برخلاف سال گذشته روایت لغو نشد، و طبعاً این مستلزم وقفه در صدور ویزا می‌شد، اما با ابتکار دولت عراق، 66 نیروی جدید و تازه نفس

در گروه‌های شش نفره، یازده دفتر جدید را برای صدور ایجاد کردند و این ابتکارات با ارزش جای تشکر دارد و من به معاون وزیر خارجه و رئیس کمیته سیاسی و کنسولی ستاد اربعین از دولت و ملت عراق تشکر می‌کنم که شرط همسایگی و مهمان نوازی را به جا آوردند.

وی گفت: دولت عراق به عنوان مسؤل تأمین امنیت زائران در داخل خاک عراق، به خوبی از عهده این وظیفه برآمدند و ایران آماده است حتی از الان برای اربعین سال آینده همکاری کند.

قشقاوی بر آمادگی کامل ایران برای لغو کامل ویزا با عراق تأکید کرد و اظهار داشت: پارسال قبل از اربعین مذاکرات کنسولی من شخصاً داشتم و به صراحت نظر ایران را برای لغو کامل ویزا اعلام کردم و پارسال گشایش بهتری شد و برای گذرنامه سیاسی و خدمت لغو ویزا شد و اکنون در مرحله لغو ویزا برای دارندگان گذرنامه سیاسی و خدمت هستیم و این تصمیم برای شهروندان عادی نیز در دست بررسی است.

* ایران آمادگی لغو کامل ویزا با دولت عراق را دارد

قشقاوی خاطرنشان کرد: دولت ایران آمادگی لغو کامل ویزا با دولت عراق را دارد و هر لحظه که برادران ما در عراق پاسخ دهند، ایران به صورت متقابل حاضر به لغو ویزا است و این سیاست کنسولی دولت است که ایران براساس آن آماده همکاری با همه

کشورها، برای لغو ویزا به شرط عمل متقابل است.

وی افزود: طرف عراقی اعلام کرده است که در حال بررسی است و ما منتظریم که نتیجه این بررسی مثبت باشد و اگر لغو کنند، ما هم لغو خواهیم کرد.

* مایلیم محبت برادران عراقی را در 28 صفر جبران کنیم

معاون کنسولی، پارلمانی و حقوق ایرانیان خارج از کشور وزارت امور خارجه گفت: مایلیم همین محبتی که برادران عراقی در اربعین با ما داشتند؛ ما هم در 28 صفر جبران کنیم. اگر آن عزیزان لغو ویزا کنند، ما هم آمادگی لغو ویزا داریم.

وی در پاسخ به این سؤال که اقدامات غیرقانونی برخی زوار ایرانی و ورود بدون ویزا به عراق را چگونه تفسیر می‌کنید و ایران در قبال آن چگونه عمل خواهد کرد؟ گفت: ما تاکنون هیچ گزارشی رسمی از تعدادشان دریافت نکردیم اما موضع رسمی و قانونی دولت‌های ایران و عراق به وضوح روشن است.

درایران در عالیترین سطح یعنی امام خامنه‌ای موضع‌گیری شد و از همه زائران خواستند و فرمودند که به نظرات دولت درباره مکانیزم خروج - یعنی دریافت گذرنامه معتبر و ویزا- عمل کنند.

قشقاوی افزود: رهبر معظم انقلاب اسلامی با تأکید فرمودند که حتماً عمل کنید. شبکه العالم نیز بارها در زیرنویس‌های خود از قول بنده و دیگر مقامات اعلام کرد که دریافت ویزا ضروری و حتمی است.

وی تصریح کرد: من نمی‌دانم در یکی از مرزها چه اتفاقی افتاد و تا الان نیز گزارش رسمی دریافت نکردم، ولی اینجا دو مامور وجود دارد یک مأمور ایرانی که این سوی پایانه مرزی است که خروج از ایران صورت می‌گیرد و یک مامور عراقی که آن سوی پایانه است. من فکر می‌کنم - اگر صادقانه، بدون تعارف و غیر سیاسی بخواهیم سخن بگوییم- واقعیت این است که ماهیت این پیاده‌روی و زیارت زوار و بالاخره احترامی که هر دو سوی (ایران و عراق) معمولاً به زوار امام حسین(ع) دارند، احتمالاً منجر به این شده که بعضاً موردی پیش آمده و اعمال قانون قطعی صورت نگرفته باشد.

وی افزود: من یادم می‌آید که این بحثها بارها مطرح بود. اگر فردی قانون‌شکنی کند آیا می‌شود پلیس برخورد خشونت‌آمیزی داشته باشد و آیا عوارض اخلاقی ندارد؟ به نظر من، این ملاحظه مأمورین دو سوی مرز بود که احتمالاً آنگونه که بایسته و دستور قانون بود، اعمال قانون نکردند، هیچ دلیل درگیری نداشت و حتی اگر برادران عراقی بعضاً با تسامح برخورد کردند، به این خاطر بوده است.

قشقاوی درعین حال گفت: اما من فکرمی‌کنم که اگر چنانچه سیستم ویزا لغو نشود، در درجه اول خود مأمورین ما باید فکری کنند که (این امر) تکرار نشود. به نظر من، یک چاره اندیشی این است که از شهرهای دورتر اجازه حضور و ازدحام در پایانه‌ها داده نشود که در مرز چزابه و شلمچه شاهد آن بودیم، اما در مهران اینگونه نبود زیرا جمعیت مهران هم بیشتر بود و علی‌رغم تلاشی بسیار خوبی که مسئولان استان ایلام مخصوصاً پلیس استان داشتند و من شاهد آن بودم، اما ازدحام خیلی زیاد بود، و همچنین ممکن است که زیر ساخت استان قوی نباشد، ولی در چزابه و شلمچه از یازده کیلومتر مانده به پایانه امکان حضور وجود نداشت.

وی افزود: در مهران هم این سختگیری‌ها وجود داشت اما گاهی متأسفانه این شایعه‌ها در شبکه‌های مجازی رواج می‌یافت که درست نبود. واقعاً ما به عنوان موضع رسمی، همواره از طریق رسانه‌ها و حتی گاهی شبانه روزی از زوار خواهش می‌کردیم که ویزا دریافت کنند.

* زیارت حضرت سیدالشهدا(ع) مستحب، ولی احترام به قوانین دو دولت ایران و عراق واجب است

معاون وزیر خارجه تصریح کرد: به نظر من، اگر سال آینده دریافت ویزا لغو شد؛ خوب خواهد بود اما اگر لغو نشد، بالاخره باید به گونه‌ای از کیلومترها قبل از (رسیدن به) پایانه فکری کرد چون وقتی که لب مرز ازدحام می‌شود و افراد نزدیک دروازه قرار می‌گیرند، احساس احترامی که ما و هم طرف عراقی به زائران امام حسین(ع) داریم و انگیزه‌های عاشقانه‌ای که در زائران هست، مانع از برخورد خشونت‌آمیز می‌شود. شاید یک مقدار برخورد ترحم آمیز زمینه‌ای را فراهم کند که برخی قانون شکنی کنند.

اما ماینجوری فکر می‌کنیم، اگر زیارت حضرت سیدالشهدا(ع) مستحب است، احترام به قوانین دو دولت ایران و عراق واجب است و همواره تأکید داریم که این مقدم بر آن است. کسی که ویزا ندارد نباید برود زیرا هیچ توجیهی وجود ندارد، و این عبور غیرمجاز بوده، و به لحاظ دولت عراق خلاف قانون است.